

**„ГЕОМОРФОЛОГИЯ НА БЪЛГАРСКОТО ЧЕРНОМОРСКО
КРЕЙБРЕЖИЕ И ШЕЛФ“****М. Георгиев**

Излязлата от печат книга „Геоморфология на българското черноморско крайбрежие и шелф“ през 1974 г. от нашите изтъкнати физикогеографи-геоморфолози проф. К. Мишев и ст. н.с. Вл. Попов отговаря на една отдавна назряла потребност. В книгата авторите с вещина разглеждат морфохидрографските особености, геоструктурите, морфогенезиса и съвременните процеси на нашето черноморско крайбрежие и тясно свързания с него шелф.

Книгата „Геоморфология на българското черноморско крайбрежие и шелф“ от К. Мишев и Вл. Попов дава цялостна представа за извършените предишни проучвания в хронологичен ред, засягащи повече или по-малко геологията и геоморфологията на нашето черноморско крайбрежие или едноименната черноморска котловина. При този бегъл преглед на извършените проучвания в проследените от авторите три етапа на изследване основателно по-обстойно внимание се отделя на етапа свързан с нашето социалистическо строителство. През този етап проведените проучвания в черноморското ни крайбрежие предимно от наши и съветски изследователи отговарят на едно изискване, предизвикано от нуждите на практиката, на широко разгръналото се в тази част на страната ни разностранно строителство.

Морфографската характеристика на крайбрежието и шелфа умело и последователно са разгледани, като морфографските елементи са добре дозирани с необходимите илюстрации, цифрови и морфометрични показатели. Всичко това дава подробна и изчерпателна представа за външния морфографски облик на релефа в нашето черноморско крайбрежие.

В раздела „Геолого-тектонски строежи и литоложки предпоставки за развитието на релефа на крайбрежието и шелфа на нашето Черноморие“ авторите на книгата К. Мишев и Вл. Попов правят подробна и умела интерпретация на геоложката основа с оглед изясняване морфогенезиса на релефа. Особено голямо

внимание се отделя на палеогеографското развитие на тази част от нашата страна през терциера и най-вече през младия терциер. В най-големи детайли те се спират върху станалите палеогеографски промени и проявилите се млади тектонски движения през плиоцена, на прехода от плиоцена към плейстоцена и в течение на плейстоцена. Заедно с това авторите имат пред вид ясното отражение на тези промени с палеогеографски аспект върху съвременния облик на релефа в нашето черноморско крайбрежие.

При разглеждането на съвременните движения на земната кора авторите на книгата основателно свързват съвременния активен тектонски живот в нашето черноморско крайбрежие със същността на съответните морфоструктури и унаследения характер на ридиалните и колебателните движения на земната кора.

Особено внимание авторите са отделили на геоморфологията по нашето черноморско крайбрежие. След беглия анализ на заравнените повърхнини — денудационните нива, твърде подробно и с вещина са разгледани морските абразионни тераси и следите от старите долинни дъна — речните тераси. Проследените морфостратиграфски нива дават пълна и изчерпателна представа за етапите при полицикличното развитие на релефа в черноморското ни крайбрежие, предшестващи неговия съвременен облик. В този раздел свързването на морските абразионни тераси със съответните едновъзрастни на тях речни тераси дава възможност да се проследи единството в полицикличното развитие на релефа и взаимодействието между геоложката основа, режима на тектонските движения и разностранната дейност на екзогенните процеси. Особено голям научен принос в този раздел се явява датировката на морфостратиграфските нива и най-вече на морските абразионни тераси, чрез които в детайли може да се дешифрира морфотектонското развитие на съответната част от Черноморската котловина и тясно свързаната с нея крайбрежна черноморска ивица.

При разглеждане на пясъчно-плажовите ивици и дюните в нашето черноморско крайбрежие К. Мишев и Вл. Попов умело свързват тези акумулативни форми с литоложката основа, геоморфоложката обстановка в широк обхват и естеството на деструктивните и градивните екзогенни процеси. Образуването на крайбрежните акумулативни форми авторите основателно разглеждат в зависимост от морските течения, някои други хидродинамични процеси и спецификата на локалните климатични условия. Особено ценни са данните за плажовите ивици и дюните, третиращи резултатите от гранулометричния, минералния и химическия състав при компонентите на седиментната фракция. Заедно с това мощността на плажовата ивица и нейните конфигурационни

особености основателно се свързват с посоката и естеството на акумулативния процес, с характера на баричното поле, както и с посоката на преобладаващите ветрове, с хидро- и термодинамичното състояние на морето и т.н.

Авторите на книгата на черноморското крайбрежие се спират и на възможностите за създаване на изкуствени плажови ивици в някои участъци, позволяващи тяхното оформяне и поддържане. Изразените от тях схващания за изкуственото създаване на тези акумулативни крайбрежни форми е в най-тясна връзка с по-нататъшното развитие на курортното строителство.

Значително внимание в книгата за Черноморското крайбрежие е отделено на свлачищата и срутищата. Тяхното проявление е разгледано в най-тясна зависимост на цял комплекс от условия, които обуславят проявата на тези гравитационни процеси. Особено подробно се разглежда спецификата на геоложката основа като една от най-важните предпоставки за проявата на свлачищните и срутищните гравитационни форми. В значителна степен е изтъкната и суфозионната дейност на подпочвените води и нейната низходяща циркулация върху водоизносните хоризонти, върху които се проявява гравитационният свлачищен процес. Когато засягат регионалното разпределение на свлачищата и съпровождащите ги на места срутища, авторите подчертават почти повсеместното разпространение на тия форми в крайбрежието на Дунавската равнина и тяхното незначително проявление в останалите части на Черноморското крайбрежие. Сравнително немалко внимание авторите са отделили на необходимостта от постоянни стационарни наблюдения и изследвания, имайки пред вид голямото теоретично и практическо приложно значение на този научен проблем. Без съмнение широкият размах на разпространеното строителство в обсега на черноморското крайбрежие изисква основно познаване спецификата в проявата и разпределението на свлачищата и срутищата в тази част на нашата страна.

Накрая в първата част на книгата за Черноморското крайбрежие авторите К. Мишев и Вл. Попов разглеждат карстовите форми в зависимост от литоложкия субстрат и корозионната дейност на подпочвените води. Успоредно с това те отделят внимание и на карстовата подземна хидрография и правят опит да изяснят причините за наличието на карстови извори значително под нивото на морето.

Във втората основна част на книгата авторите се спират подробно върху шелфовата ивица. Те внимателно анализират събрания фактически материал и сравнително добре изясняват шелфовата ивица от геолошко и геоморфолошко гледище.

След изчерпателният морфоложки анализ авторите се спират

на геоморфоложкото райониране на тази част на нашата страна. Подялбата на крайбрежната ивица на пет отделни геоморфоложки района почива на геотектонска генетична основа с ясно деференциране на спецификата в морфогенетичното развитие на всяка една от набелязаните таксономични единици.

Накрая К. Мишев и В. Попов разглеждат сложния геоморфоложки комплекс като предпоставка за развитието на отдиха и туризма. Голямото разнообразие на релефа, изразено в наличието на стръмни клифове, малки уютни заливи и значителни по обхват плажови ивици с чисти и фини пясъци, е една ценна природна дейност, с подчертано атракционно и рекреационно значение. Релефът, лековитите морски води и прекрасните климатични условия, разнообразната и привлекателна растителна покривка, представляват благоприятно съчетание на природните предпоставки за развитието на отдиха и туризма в тази част на нашата родина.